

Етапи розвитку дрібної моторики в дітей

Основні навички дрібної моторики, яких діти поступово набувають на різних етапах розвитку

Дрібна моторика – це навички роботи руками й пальцями, такі як письмо, робота ножицями, відкривання коробок, зав'язування шнурків тощо. Дані навички розвиваються відповідно до фізичних параметрів дитини в тому чи іншому віці (таких як координація м'язів тулуба й сила м'язів плечового пояса). Важливо розуміти, що кожна стадія розвитку дрібної моторики є свідченням того, що всі попередні стадії дитина пройшла успішно.

Розглянемо основні навички дрібної моторики, яких дитина набуває на різних етапах свого розвитку:

Дитина у 2-3 роки

- нанизує 4 великі намистини;
- перегортає по одній сторінці книги;
- ріже ножицями;
- тримає олівець великим і вказівним пальцями, а не в стислом кулаці;
- більшість дій робить однією рукою;
- робить кругові, вертикальні й горизонтальні рухи руками;
- малює лінії, точки, кола, використовуючи рухи кистей рук;
- розгортає, розділяє на шматки та м'яке пластилін;
- самостійно їсть.

Негативні наслідки у випадку, якщо навички не розвинені

- неготовність до занять письмом;
- уникнення роботи з олівцем;
- недостатньо розвинені навички хапання й рухи рук при роботі з олівцем;
- недостатньо розвинені навички догляду за собою (наприклад, навичка самостійного прийому їжі);
- недостатньо розвинена навичка малювання.

Дитина в 3-4 роки:

- будує вежу з 9-ти маленьких кубиків;
- малює коло за заданим зразком;
- малює перехресні лінії;
- ліпить з пластиліну (кульки, змійки, коржі);
- використовує допоміжну руку для підтримки предметів і допомоги руці, яка домінує;
- ріже папір ножицями.

Негативні наслідки у випадку, якщо навички не розвинені

- недостатньо розвинені навички догляду за собою (наприклад, навичка самостійного прийому їжі);
- неготовність до занять письмом;
- недостатньо розвинена навичка поводження з дрібними предметами (іграшками, олівцями, ножицями);
- засмучення через невміння поводитися з дрібними предметами.

Дитина в 4-5 років

- вирізає по контуру;
- малює пересічні лінії;
- малює квадрат;

- пише своє ім'я;
- пише числа від 1 до 5;
- пише літери;
- навички руки, яка домінує, явно переважають над навичками допоміжної;
- самостійно вдягається та знімає одяг.

Негативні наслідки у випадку, якщо навички не розвинені:

- труднощі з утриманням олівця та поведінням з ним;
- труднощі з написанням імені та літер;
- залежність від батьків у повсякденних справах (таких як, наприклад, одягання);
- засмучення через невміння поводитися з олівцем і уникнення подібної роботи.

Дитина в 5-6 років

- вирізає найпростіші фігури;
- малює трикутник;
- розмальовує по контуру;
- бере олівець трьома пальцями;
- приклеює шматочки паперу, робить аплікації;
- малює найпростіші малюнки.

Негативні наслідки у випадку, якщо навички не розвинені:

- труднощі з правильним написанням літер і цифр;
- слабо розвинені навички письма;
- труднощі з виконанням письмових завдань у дитячому садку;
- швидка стомлюваність під час роботи з олівцем;
- засмучення через невміння поводитися з олівцем і уникнення подібної роботи.

Дитина в 6-7 років:

- правильно пише більшість літер і цифр;
- пише на розлінованому папері (в зошиті й т. п.);
- упевнено малює олівцем, рухи рук при цьому добре розвинені;
- добре розвинена моторика для занять письмом;
- будує різні моделі з конструкторів;
- самостійно зав'язує шнурки.

Негативні наслідки у випадку, якщо навички не розвинені:

- труднощі з вираженням думок у письмовій формі;
- швидка втомлюваність під час занять письмом;
- труднощі в школі через низьку швидкість письма;
- нерозбірливий почерк;
- низька самооцінка через низьку успішність у школі;
- проблеми з поведінкою через уникнення роботи з олівцем.

Наведений вище перелік дозволяє визначити, чи відповідає розвиток дитини її віку. Якщо у вас виникли проблеми затримки в розвитку, своєчасна допомога фахівців допоможе швидко надолужити згаяне.

Цікаві способи розвитку дрібної моторики

Вісім творчих завдань, які допоможуть розвинути м'язи дитини, необхідні для письма

У дітей, які мають труднощі із дрібною моторикою, часто просто недостатньо розвинені м'язи рук, зокрема м'язи передпліччя і кисті. Далі пропонуються кілька занять, які допоможуть дітям розвивати необхідні м'язи й, відповідно, набути корисних навичок дрібної моторики.

Ліплення із пластиліну

Пластилін протягом багатьох десятиліть є однією з улюблених дитячих розваг. Це не просто забава й веселе заняття, ліплення із пластиліну допомагає розробляти деякі важливі навички. Стискання та розтягування, відщипування й надання певної форми допомагають зміцнити м'язи пальців, а дотик до пластиліну є цінним тактильним досвідом.

Малювання пальцями

Малювання пальцями розвиває зорово-моторну координацію дитини та її спритність. Усе, що вам потрібно, – це альбомний аркуш або картон, фарби та простір (наприклад, двір), де ваша дитина зможе вільно й безкарно розмальовувати все навкруги.

Витискання губки

Поставте дві окремі чаші: одну наповнену водою, а другу порожню. Дайте дитині губку, і нехай вона опустить її в чашу з водою. Потім нехай дитина вичавлює воду з губки в порожню чашу. Тобто таким чином вона буде переміщати воду з однієї чаші в іншу. Ця проста й невибаглива гра допоможе зміцнити м'язи кисті та передпліччя. Вона буде дійсно цікавою й забавною, якщо ви розчините у воді мильні бульбашки або харчовий барвник.

«Розпис» стін за допомогою декоративної пористої гуми («пінки»)

Покажіть дитині, як правильно й безпечно вирізати найвигадливіші фігурки з декоративної пористої гуми. Потім дитина може використовувати ці форми в якості мозаїки для прикраси стін під час прийняття ванни. Просто намочіть їх, щоб вони краще прилипали. Це кумедний спосіб розвивати навички точного вирізання, а також спритність рук.

Розфарбовування зламаними олівцями

Проблеми із дрібною моторикою можуть впливати на те, як дитина утримує олівець або ручку. Розфарбовування маленькими зламаними олівцями навчить її тримати олівець правильно – між великим і вказівним пальцем, спираючись на середній. Маленькі шматочки крейди та олійних олівців також згодяться для цієї мети. Незалежно від того, що ви при цьому використовуватимете, таке заняття – забавний і цікавий спосіб зацікавити дитину.

Вирізання паперових ляльок

Паперові ляльки були улюбленими іграшками дітей кількох поколінь, та й сучасні діти все ще люблять їх. Вирізаючи фігурки, ваша дитина може зміцнити важливі для моторики м'язи рук. Почніть з вирізання великих ляльок і вбрання для них, і поступово переходьте до більш маленьких, які мають дрібні деталі. Паперові ляльки можуть подібатись як хлопчикам, так і дівчаткам, – просто підберіть цікавих для вашої дитини персонажів.

Ігри з нитками

Ще одне невибагливе заняття, яке може зацікавити дитину на кілька годин, – це гра з нитками, під час якої нитка (або мотузка), надіта на пальці гравців, складається в різні візерунки. Ігри з нитками допомагають покращити м'язову силу пальців і зорово-моторну координацію. Усе, що

вам потрібно, – це трохи ниток, пряжі або мотузок і, звісно, трохи часу, щоб навчити вашу дитину.

Намисто з макаронів

Виготовлення намиста – це чудовий спосіб для дитини розвивати креативність, покращувати зорово-моторну координацію та вдосконалювати свою здатність уміло поводитися із предметами. Для початку дайте дитині товсту нитку й великий бісер або великі сухі макарони. З часом вона зможе працювати над складнішими дизайнерськими проектами з використанням більш дрібних предметів.

Важливість дрібної моторики для розвитку дитини

Дрібна моторика розвиває мозок. Одним із найважливіших критеріїв оцінки розвитку дитини в дошкільному віці є розвиток дрібної моторики рук. На жаль, досить часто складається така ситуація, що батьки дізнаються про моторні порушення лише при візиті до логопеда зі скаргами на проблеми з мовою.

Який же зв'язок між умінням проводити дрібні маніпуляції пальчиками та розвиток лексичного словника, вимова літер та побудова складних речень?

Виявляється, найпряміша. Центр мозку, що відповідає за дрібну моторику, розташований у безпосередній близькості від мовної зони. Активізація ділянки у зв'язку з будь-якою діяльністю руками стимулює мовний центр, «примушуючи» його включитися в роботу. Ось такий нехитрий взаємозв'язок. Насправді цей процес значно впливає на інтелектуальний розвиток дитини і формування її мови.

За що “відповідає” дрібна моторика? Розвиток дрібної моторики покращує функціонування вищих психічних функцій: уваги; мислення; зорової пам'яті; уяви; просторової орієнтації; зв'язного мовлення. На практиці діти, що мають слабку моторну функцію, мають недолік довільної уваги, пам'яті, логічного мислення, швидко втомлюються під час занять, мають ті чи інші проблеми з мовленням.

Не можна не відзначити і той факт, що невідготовлені пальчики погано володіють олівцем та ручкою. Це означає, що початок навчання у школі буде обтяжений додатковими труднощами. Багато великих вчених підкреслювали той факт, що рухи пальців рук надає прямий стимулюючий вплив на формування центральної нервової системи дитини.

Доведено, що формування активної мови починається лише після того, як дрібна моторика розвивається до певного рівня. Коли розвивати дрібну моторику? Знаменита фраза Сухо-млинського у тому, що виточки здібностей дітей перебувають у кінчиках їхніх пальців, відома багатьом. Однак, на превеликий жаль, дитинство сучасних дітей протікає в умовах, що дають не дуже багато стимулів для покращення роботи дрібної моторики та рухової активності загалом. Тому починати стимулювання дрібної моторики слід із раннього віку.

У Японії, наприклад, вже з двох років проводиться цілеспрямоване тренування роботи рук та пальців. І це також цілком відповідає висновку вчених у тому, що у ранньому віці мозок дитини «налаштований» на оволодіння мовою, формуванню вищих психічних функцій.

Спеціальні дослідження дітей із порушеннями мови показали, що у переважній більшості випадків вони спостерігалося також відхилення у моторному розвитку. Навіть за відсутності неврологічної симптоматики такі діти відстають як області великої, і дрібної моторики. І якщо перша, як правило, до шкільного віку вирівнюється, то недостатня розвиненість другої залишається помітною і пізніше.

За матеріалами

<https://childdevelop.com.ua/articles/develop/716/>

Норми розвитку дрібної моторики

Для того, щоб зрозуміти, чи все гаразд у вашої дитини з дрібною моторикою, спеціальних досліджень не потрібно. Лікар зверне увагу на здатність проводити ручні дії, у деяких випадках може попросити виконати деякі тести (намалювати, заштрихувати тощо). Однак це стосується дошкільнят, а як не прогаяти час у більш ранньому віці?

В принципі, відставання у розвитку ручної моторики добре помітне за засвоєними (чи ні) навичками самообслуговування. Це вміння зав'язувати шнурки, застібати гудзики та інше. З іншого боку, великий вибір видів дитячого одягу, що «спрощують» роботу, можуть ввести вас в оману. Наявність застібок на липучках та блискавках не дають проявитися деяким навичкам.

Про всяк випадок звертаємо вашу увагу на деякі середні норми формування моторних навичок:

➤ З 2-3 місяців дитина тягне ручки до предметів, що його зацікавили, до батьків, вистачає пальцями спочатку себе, а потім оточуючих. Це перші знайомства із власною моторикою. З трьох місяців до півроку проявляється вміння захопити рукою предмет.

➤ На рік дитина може перекладати предмет із руки в руку, покласти одна в одну. Крім того, у цей період має сформуватися так зване «пінцетне захоплення» — вміння взяти невеликий предмет двома пальцями. У районі 1 року діти починають виробляти з предметами дії, наслідуючи дорослих.

➤ У півтора роки або трохи пізніше в них зароджується «художник» — дитині вдається намалювати перші каракулі, що так тішать батьків. У віці діти вміють перевертати книжкові сторінки, тримають олівець, ложку.

➤ У два роки освоєно вміння нанизувати кільця від пірамідки на стрижень, відкручувати кришки, ставити один кубик на інший.

➤ До 3 років діти здатні малювати пальцями або олівцем, відтворювати за інструкцією прості форми, рисочки.

➤ У 3-4 роки дитина вже цілком умілий «творець» — їй по плечу впоратися з дитячими ножицями, пензликом та пластиліном, обводити контур малюнка або будувати вежу із значної кількості кубиків.

➤ У 5 років дитина вміє розфарбовуватись картинки, малювати схематичний будиночок, чоловічка та подібні «картини». За зразком може копіювати друковані літери та цифри. У плані побутових навичок освоюється шнурування взуття та застібання гудзиків.

➤ У 6 років написання букв і цифр дітям цілком під силу, підготовка до шкільного навчання йде повним ходом. Освоюються різні види штрихування, обведення по пунктирному контуру, зображення геометричних фігур, акуратне вирізання ножицями та створення аплікацій.

Як розвивати дрібну моторику. Сучасна дитяча індустрія завжди готова допомогти батькам у розвитку їх скарбів. Велику користь приносять різні ігри-шнурівки, вкладиші, пазли, всілякі конструктори та пірамідки. Однак не варто забувати і про класичні способи, які завжди при вас.

З раннього дитинства всім відомі пальчикові ігри допомагають малюкові розвиватися. Це і «Сорока», і «Пальчик-пальчик, де ти був?», і «Ладушки». Для старших дітей немає нічого кориснішого, ніж допомагати батькам у побуті — розкласти речі у шафі, самостійно роздягнутися, помити посуд, розминати тісто та пекти пироги разом із мамою чи бабусею. А для занять можна використовувати підручні матеріали, які є у всіх будинках: малювати на манці; перебирати крупи; грати у театр тіней; змотувати нитки в клубок; створювати вироби.

Є безліч усім відомих варіантів розвитку дрібної моторики – перебирання крупи, нанизання намистин, ігри зі шнурками, робота з пластиліном, пальчикові ігри. Ми знайшли менш очевидні, але не менш корисні ідеї для такої активності:

1. Намалюйте аквареллю на кахлі у ванній монстрів, і нехай малюк знищить їх водою із пульверизатора.

2. Доручайте дітям обприскувати квіти під наглядом.

3. Помістіть у пакет із «кліпером» прозорий гель для волосся і туди ж видавіть із тюбика кілька різнокольорових фарб. Закрийте пакет, покладіть на рівну поверхню і дайте маленькому можливість змішувати пальчиками субстанції всередині на його розсуд.

4. Насипте на піднос з бортиками кукурудзяне борошно або дрібну крупу і запропонуйте малюкові малювати пальцями.

5. Кулінарні щипці або безпечний пластиковий пінцет може захопити дитину надовго – варто лише скласти в одну ємність кольорові помпони/кубики льоду/намистинки і попросити малюка перекласти все в іншу.

6. Вміння вирізати з паперу значно прогресує, якщо тримати малюнок не в руках, а на прищіпці для білизни.

7. Закріпіть спагетті на підставі з пластиліну і доручіть малюкові нанизувати на нього намистини або широкі макаронини.

8. Запропонуйте малюкові малювати краплями за допомогою піпетки – розведіть у кількох ємностях харчові барвники у воді та дайте кілька видів паперу – від акварельної до серветок.

9. Коли ліпите з пластиліну, не бійтеся експериментувати з кольоровим пір'ям, намистинами і гілочками.

10. Не забувайте про пальчикові ляльки.

11. Щоб дитині було зручніше користуватися крейдою, купуйте такі, які зручно тримати в руках. Або поділіть на кілька частин.

12. Крім паперу, використовуйте для аплікацій картон та обкладинки старих журналів – у цьому випадку дитина витратить більше сил і спритності, щоб долати опір щільнішого паперу.

13. Давайте малюкові самому заводити годинник, іграшки та інші механізми в будинку.

14. Не забувайте залучати спадкоємця, коли потрібно вимісити та розклати тісто.

15. Нехай дитина сама чистить собі мандарини, банани і, за наявності безпечної овочечистки, яблука та груші.

16. Рвати старі газети на дрібні шматочки чи смужки може бути дуже весело.

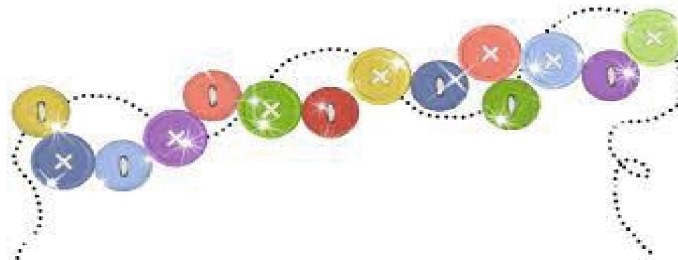
17. Купа банок та кришок різного діаметру – основа для гри «знайди пару».

18. Чи їсти китайськими паличками з дитинства? Чому б ні.

19. Розкопки фігурок динозаврів за допомогою палички зі шматочків гіпсу або пластиліну – чудова гра.

Безперечно, дрібна моторика — не єдиний фактор, що стимулює інтелектуальний та мовний розвиток дитини. Але досить вагомий. Тому ігри та цілеспрямовані заняття обов'язково принесуть користь і в побутовому житті, і при вступі до школи.

Стародавні китайці стверджували, що вправи за участю рук і пальців гармонізують тіло та розум, що позитивно впливають на діяльність мозку.

За матеріалами <https://idi.in.ua/melkaya-motorika-razvivaet-mozg/>